BREVETTEN IN DE SCHOOL De Regenboog Malden

Voor de nieuwe leerkracht

Er zijn veel argumenten om zorg te dragen voor een goede registratie. Er zijn mede-werkers om je heen die willen en moeten weten hoe een kind zich ontwikkelt en welke vorderingen het maakt: collegae , ouders, het voortgezet onderwijs, schoolbegeleidingsdiensten, maar niet in de laatste plaats jij en het kind zelf willen weten of er ontwikkeling is. Vooral voor kinderen die zich niet volgens verwachting ontwikkelen is een goede registratie van fundamenteel belang. Door de druk(te) veroorzaakt door grote klassen, verschillen tussen kinderen en ook onze werkwijze bestaat er het gevaar dat die kinderen niet (op tijd) die aandacht krijgen die ze nodig hebben.
Voor kinderen zelf is het een kick om te zien dat ze vooruitgaan terwijl ze de dingen doen die ze doen. Ook wanneer ze niet vorderen op een bepaald terrein –en misschien zelfs wel juist dan- is het goed te ervaren dat ze op andere terreinen wel vooruit gaan.
Voor de nieuwe leerkracht….staat vaak op de envelop die je krijgt als een leerling van een andere basisschool op je school komt. De collega elders probeert aan te geven hoe je nieuwe leerling is, welke methodes werden gevolgd en hoe ver het kind hierin is gevorderd. Het vage beeld dat j e krijgt voorgeschoteld, wijst ons op het belang van helderheid en duidelijkheid. Onze praktijk bestaat uit werken met kinderen waarbij individuele belangstelling, leefsituatie en eigen ontwikkeling primair wordt gesteld. Een praktijk dus waar voor methode-boekjes à la Malmberg en Zwijssen niet direkt plaats is. De keuze voor een zorgvuldig registratie-systeem. "Zor“vuldig”dan niet alleen in de zin van nauwkeurig, maar ook in de betekenis van eerlijk; een school die kiest voor het kind is een school die kompetitie en ellebogenwerk verfoeit. De maat ligt bij het kind zelf.

Verschillende manieren.
Je kunt op verschillende manieren registreren. Het maken van aantekeningen op de individuele werkplannen van kinderen, het bijhouden van logboeken, het invullen van overzichtskijsten waarop afgetekend wordt welke aktiviteiten de kinderen hebben verricht… het zijn slechts enkele uit een hele rij waarin ook “het rapport”vermeld kan worden.
Enige kenmerken van een goede registratie zijn:

- het is belangrijk te zorgen voor een “historisch” overzicht van de ontwikkeling.
- - de registratie geeft een overzicht van de ontwikkeling van elk kind afzonderlijk. Het gevaar van oneerlijke vergelijking wordt er door beperkt. Daarnaast is het van praktisch belang i.v.m. tussentijdse doorstroming naar een andere leerkracht.
- Registratie moet niet enkel registratie zijn van wàt, maar ook van het hòe. Het is van belang om te weten binnen welke kontekst, op welke manier het kind iets onder de knie heeft gekregen.
- Registratie mag niet normerend zijn.
- Het registratie-systeem moet toegankelijk zijn voor anderen (ook voor het kind) .
- Het registreren van vaardigheden) het kunne) is op het minst zo belangrijk als de registratie van het kennen. Hoofd-en handenarbeid zijn beide even belangrijk.
- …..

Brevetten
We kozen voor een vorm van registratie die we “brevet-systeem”hebben genoemd. Achteraf beschouwd is dat misschien een wat ongelukkige term, die bij sommigen het beeld oproept van ingelijste gekalligrafeerde papiertjes boven je bed. Dat is juist wat we niet willen; de kinderen krijgen geen beloning en ontvangen dan ook geen brevet.

We hebben een overzicht gemaakt van wezenlijke vaardigheden binnen de basisschool. Die vaardigheden zijn verdeeld over 14 gebieden. Elk gebied heeft een aantal onderverdelingen. Zo kent bijv. het gebied studie (voor de bovenbouw) een onderverdeling met o.a. spreken, maken van een studie-plan, experimenteren, album maken.
Voor elk onderdeel van een gebied hebben we een kaart gemaakt met een gelinieerde achterkant en een voorkant waarop de vaardigheden vermeld staan. Zo'n kaart noemen we brevet. De brevetten zijn per kind gebundeld in een 17-rings klappertje. Elk gebied is door een tabblad gescheiden. Omdat een achterkant van een brevet beperkte schrijfruimte heeft, kunnen blanco velletjes worden ingevoegd.
Het is niet mogelijk van alle vaardigheden brevetten te hebben. Voortdurend zullen de brevetten aangevuld en bijgesteld moeten worden . Op dit moment ontbreekt zelfs nog het hele gebied spel en beweging.
We hebben drie soorten brevetten die globaal horen bij een bepaalde leeftijdscategorie. Voor de allerjongsten zijn de brevetten "open". Er staan geen of weinig vaardigheden op de voorkant. We achten het niet mogelijk en onnodig om voor kinderen in dit stadium een analyse vooraf te geven van "doelen" op de verschillende terreinen. Daarvoor zijn hun activiteiten te globaal en overlappen ze elkaar te veel. Om eerder genoemde redenen vinden we het wel belangrijk bij te houden wat deze kinderen doen en wat ze kunnen. Na enige tijd voegen we ook een aantal gedetailleerde "brevetten" in voor deze leeftijdsgroep waarop we algemene ontwikkelingen bijhouden (waarnemen, taal- denken, ruimtelijke oriëntatie etc.) . Deze brevetten vormen de brug naar de brevetten voor het iets oudere kind (ongeveer 5 jaar) . De brevetten voor deze kinderen zijn net als die voor de jongsten nog helemaal handgeschreven, zodat de kinderen ze zelf kunnen lezen. Ze hebben (net als die voor de jongsten) een pictogram als herkenningsteken. De brevetten voor deze categorie kinderen worden als pakket geheel of in kleine deeltjes ingevoegd bij die kinderen die in staat zijn meer gericht te werken. Het moment waarop verschilt dus per kind. De brevetten voor deze kinderen hebben wel een aantal voorgedrukte stappen op de voorkant. Ze mikken vooral op het aanvankelijke proces.
De overgang naar de derde groep getypte brevetten wordt gemaakt als het kind de aanvankelijke stappen heeft gezet. De leerkracht hoeft niet alle brevetten tegelijkertijd te vervangen.
Afhankelijk van de ontwikkeling op een bepaald terrein (bijvoorbeeld lezen/taal) kan een pakket handgeschreven brevetten worden vervangen door een getypt pakket.

Het invullen.
De brevettenklappers staan in de klas voor het grijpen. De leerkracht vult de brevetten dagelijks in tijdens het laten zien, het bespreken van het werk met de kinderen, lezen van teksten, presentaties en ook terwijl hij/zij werk van de kinderen (na schooltijd) bekijkt. Eventuele informatie van meewerkende ouders en stagiairs worden ook opgenomen. Deze gegevens worden op de achterkant van de brevetten genoteerd. De datum (maand en jaar) wordt er bij gezet. Pas als gebleken is dat een kind een "wezenlijke" leerstap (vermeld op de voorkant) heeft gezet, wordt dit afgetekend. Stelregel hierbij is: beheersen= kunnen toepassen. Aftekenen doen we door maandnummer en jaar op de juiste plaats op de voorkant te zetten. Niet alle activiteit van elk kind wordt dagelijks genoteerd (er zijn nog leukere zaken op de wereld) Alleen als er sprake is van een duidelijk afgeronde activiteit wordt de achterkant van het brevet ingevuld. Registreren is in dit geval dus achteraf bijschrijven.
Bij de beschrijving maken we gebruik van een checklist waarop vooral werkhoudingsaspekten vermeld staan. Het is belangrijk te weten op welke wijze en binnen welke context het kind de activiteiten ontplooit. Bij deze vorm van registratie ontkomen we niet aan subjectiviteit. Het wijst ons weer eens op onze verantwoordelijke positie.

Brevetten en rapportage.
We hebben het brevetten-systeem zo opgezet dat de brevettenklapper in de plaats komt van het rapport. Aan het eind van elke maand nemen de kinderen hun brevettenklapper mee naar huis zodat da ouders een overzicht hebben van de vorderingen en activiteiten van hun kind. Zeker tweemaal per jaar bespreken we de brevettenklapper met de ouders. Dan wordt ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind besproken. Omdat dit aspect in de brevetten niet expliciet aan de orde komt, wordt hiervoor een verlag per leerling geschreven. Bij het schrijven hiervan maken we gebruik van een lijst met aandachtspunten. Het verslag wordt geschreven in een speciaal boekje. Deze verslaggeving is één van de vele vormen van oudercontact die we op onze school kennen.

Werk in uitvoering.
Het werk is niet af. De komende jaren zullen we de brevetten van verschillende gebieden onder de loep nemen. Ook zullen we al werkende nieuwe brevetten ontwikkelen en bestaande bijstellen. Annelies Rasker geeft in haar boekje over de Freinetbeweging een aantal kenmerken van brevetten door. Het zal inmiddels duidelijk zijn dat wij een eigen invulling hebben gegeven aan het werken met zo'n registratiesysteem:
- de brevetten kennen geen meesterstuk
- er is geen sprake van vrijwilligheid of verplichting
- de brevetten worden niet aangeboden in klassegesprekken
- er is geen verband met het gildesysteem
- de brevetten worden niet uitgereikt. Laat staan dat er sprake is van enige plechtigheid..

Anderzijds gelden een aantal aspecten die zij noemt voor onze "brevetten":
- ze komen tegemoet aan de behoefte om steeds verder te komen.
- Ze hebben niet het karakter van gedwongen diploma's

Deze constatering leidt tot de vraag of het wel juist is nog te spreken van brevetten.
Laten we maar over deze begripskwestie heenstappen en onderzoeken of deze vorm van registratie-rapportage iets toevoegt aan onze manier van werken.
Wellicht kunnen we onze ervaringen via de contactbrief uitwisselen om zo een bijdrage te leveren om verder te komen op de weg naar een school voor het leven door het leven.

Team De Regenboog Malden september 1987